

Umumi Maden Durumu

T Ü R K İ Y E

Avrupa harbi 22-nci ayına girmiş ve eski dünyanın her tarafına yayılmış bulunmaktadır. Balkanlardan Akdeniz adalarına, oradan şark sahillerine kadar geniş üyen harp yangınının bu ateş çember içine aldığı memleketimizin madenciliği de yeni kayıtlar ve tahditlere uğramıştır. Akdenizin; Irakın ye, Suriyenin harp mıntakasına ithali, maden ihracatımıza engel olmuştur.

Buna rağmen Büyüklüğümüzün isabetli ve uzak gören tedbirleri sayesinde memleketin iktisadî ve sınaî inkişafı devam etmektedir. Dahilî sarfiyatımızın artması taş kömür, linyit ve metallere olan rağbeti çoğaltmaktadır. Memleketin birçok ihtiyacını mümkün olduğu kadar dahilde temine müteveccih tedbirler neticesinde madenciliğimiz 1941 bidayetinde de inkişaf seyrini muhafaza etmiş ve çalışma azmini arttırmış bulunmaktadır. Taşkömür, linyit, bakır ve diğer bazı yeraltı servetlerimizin istihsalâtının 1940 yılı aynı devresine nazaran yükselmiş olması, bu istikametteki faaliyetin semeresiz kalmadığına en sarîh delillerden birini teşkil etmektedir.

Türkün çalışkanlığı ve yılmaz azmi yeraltılarımızın fethinde de kendini göstermektedir. Bu iddiamızın tevsiği için 1941 yılı ilk 4 aylık maden istihsalâtımızı madenlere göre tasnif ederek esaslı bir tahlile tâbi tutalım:

Taşkömür:

Vekiller Hey'etinin 2/1289 sayılı kararnamesiyle 3851 No-lu kanunun verdiği salâhiyet üzerine Ereğli - Zonguldak kömür havzasındaki bütün ocaklar Ereğli Kömürleri İşletmesine intikal eylemiş ve 6.12.940 tarihinden itibaren bir elden sevk ve idare edilmeğe başlanmıştır. Bundan dolayı 1941 bidayetinde kömür havzası yeni bir tetkik ve teşkilâtlandırma devresi geçirmektedir. Elde mevcut, vasıtaların tesbiti, malzeme ve makinelerin envanteri, istihsalin genişletilmesi etrafındaki «mülâhaza, ve plânlar ile idarî yeni teşkilâtlandırmağa müteveccih tedbirlerin-alındığı bir sıradayız. Herkesçe malûm olduğu veçhile, böyle bir intikal veya hazırlık devrinde fazla istihsal beklenilmemelidir. Buna rağmen 1941 senesinin ilk 4 ayında Ereğli - Zonguldak havzası tarihinde kaydedilmeyen bir istihsal terakkisi mevcuttur. Zonguldak iktisât Müdürlüğünün resmî malûmatına göre 1941 ilk 4 aylık taşkömür istihsalâtımız 1926 yılının senevî istihsalât miktarınâ yaklaşarak 1.038.807 tona baliğ olmuştur. Bu miktar 1940 yılının aynı devresine isabet eden istihsalâtına nazaran 103.742 ton, yani % 11,09 nisbetinde fazladır.

1941 senesi bidayetinde münferit aylara düşen istihsal, imrarat ve ihracât miktarlarını aşağıya dercediyoruz (ton, hesabıyla):

A Y L A R	Tüvenan istihsal	İ m r a r a t		Y E K Ū N	
		İç pazarlara	Dış pazarlara		
İkinci	Kanun				
Şubat		269.312	161.827	1.652	163.479
Mart		283.080	187.001	5.366	192367
Nisan		292.668	183.856	298	184.154
	Yekûn	1.038.887	679.713	12.018	691.761

4 aylık istihsalatın mevkilere göre taksimatı tetkik olunursa 335.616 tonla Kilimli birinci gelmiştir. Kilimli mevkiinin umum yekûndaki hissesi % 32,31 i bulmuştur. 301.208 tonla Zonguldak ikinci ve 285.901 tonla Kozlu üçüncü yeri almıştır. Ereğli istihsalâtı 116.162 tonu tutmuş ve umum yekûnda % 11,18 hisse almıştır.

İstihsalin artmasına muvazi dahilî sarfiyatımız da çoğalmıştır. 1940 senesi ilk 4 ayında iç pazarlara olan taşkömür sevkiyatı 617.004 tonu bulmuşken 1941 yılının aynı devresinde dahilî imrarat 62.709 ton veya % 10,16 nisbetinde bir tezayütle 679.713 tona çıkmıştır.

İç pazarlara sevk edilen taşkömürün 656.421 tonu hamule ve 23.292 tonu da gemilerimize verilen ihrakiye teşkil etmiştir. Havzadan sevkolunan umum miktarın % 70-i deniz yolu ve ancak takriben % 30-u demiryolu vasıtasıyla yapılmıştır.

Dahilî piyasaya çıkarılmış olan taşkömürün 275.110 tonu ufak (0-10 mm.), 129.305 tonu orta (10-18 mm.) ve 118.812 tonu da 18-50 milimetrelik neveleri teşkil etmiştir. İri veya krible kömür sevkiyatı 110.314 tona baliğ olmuştur.

1941 senesi ilk 4 ayı zarfında harice cem'an 12.048 ton taşkömür satılmıştır. Bu miktardan 10.842 tonu hamule ve 1.206 tonu da ihrakiye olarak ihraç edilmiştir. Bu miktar, 11.723 tonu bulan 1940 senesi aynı devre zarfındaki ihracat miktarı ile mukayese edilirse, burada da 325 ton veya % 2,77 nisbetinde bir tezayüt mevcuttur.

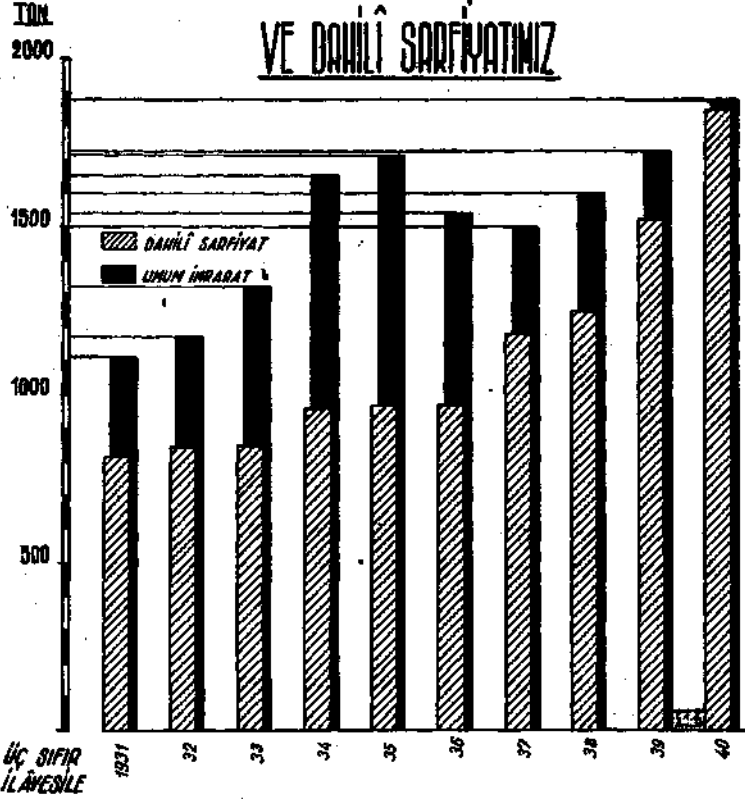
Demek ki 1941 yılının ilk 4 ayında havzanın umum imraratı 691.761 tona baliğ olmuştur ki, bu da 1940 senesinin aynı devresine nazaran 63.034 ton yani % 10,26 nisbetinde bir artış var demektir.

İlişik grafikten de tebarüz ettiği veçhile memleketin taşkömür sarfiyatı son 10 sene zarfında muntazaman yükselmiştir. 1931 senesinde 816.618 ton olan dahilî imrarat 1940 senesinde 2i misli artarak 1.842.950 tona çıkmıştır. Dahilî sarfiyatımızın çoğalması 1941 senesinde de aynı seyri muhafaza etmektedir.

Memleketin taşkömüre olan ihtiyacı karşısında havzanın muhtelif mevkilerinde bulunan stoklar sene bidayetine göre nisbeten azalarak 30.4.1941 tarihinde 51.371 tona düşmüştür. Bu miktardan 34,937 tonu ayıklanmış ve yıkanmış bir haldedir.

Tahminen 42.000 ton havza dahilinde sarfolunan taşkömürden maada 1941 yılı-

SON 10 SENE ZARFINDA TAŞKÖMÜR İMRRATI VE DAHİLİ SARFIYATIMIZ

ÜÇ SIFIR İLÂVESİLE
ket istihsal ve dahilî piyasaya olan aylık imrratını aşağıya yazıyoruz (ton hesabıyla):

A Y L A R	S ö m i k o k		B r i k e t	
	İstihsalât	İmrrat	İstihsalât	İmrrat
İkinci Kânun	4.832	2.905	2.091	2.207
Şubat	4.593	5.979	1.826	1.599
Mart	4.990	4.255	4.318	4.285
Nisan	4.595	4.595	4.714	4.714
Yekûn	17.010	17.734	12.949	12.805

Briket imrratının artması stokların azalmasına sebep olmuştur. 30.4.941 tarihinde havzadaki briket stoku ancak 45 tonu tutmuştur. Buna mukabil nisan sonundaki sömükok stoku nisbî bir tezeyütle 8.447 tona baliğ olmuştur.

Taşkömür ve briket fiyatlarına gelince, jçra Vekilleri Hey'etinin 20.3.941 tarih

nın ilk 4 ayında takriben 40.000 ton taşkömür sömükok ve briket istihsalâtı için kullanılmıştır.

Zonguldak İktisat Müdürlüğünden alınan imrrat cetvellerine göre 1941 senesi ilk 4 ayında 17.010 ton sömükok ve 12.949 ton briket imal olunmuştur. Aynı aylar zarfındaki sömükok imrratı 17.734 tona ve briket imrratı ise 12.805 tona baliğ olmuştur. Bu seneki briket imrratı 1941 senesinin ilk 4 ayına nazaran 3.121 ton yani % 32 nisbetinde fazladır.

1941 senesi ilk 4 aylık sömükok ve briket

ve 2/15451 asıylı kararına müsteniden 27/28.3.941 gecesinden itibaren yeni fiyatlar mer'iyete geçmiştir. Bunlar ayıklanmış ve yıkanmış kömürün ton başına kuruş hesabıyla fob kömür havzası aşağıdaki şekli almıştırlar:

Ayıklanmamış-ham (tuvönan) kömür fiyatı Çamlı, Kandilli, Kozlu, Gelik ve Acılık neveleri ton başına 810 kuruş, diğer tuvönanlar 600 kuruştan satılacaktır. Briket kömürü fiyatı ise ton başına 1.150 kuruş olarak tesbit olunmuştur.

Yukarda gösterilen fiyatlar badema yeni bir karara kadar muteberdir.

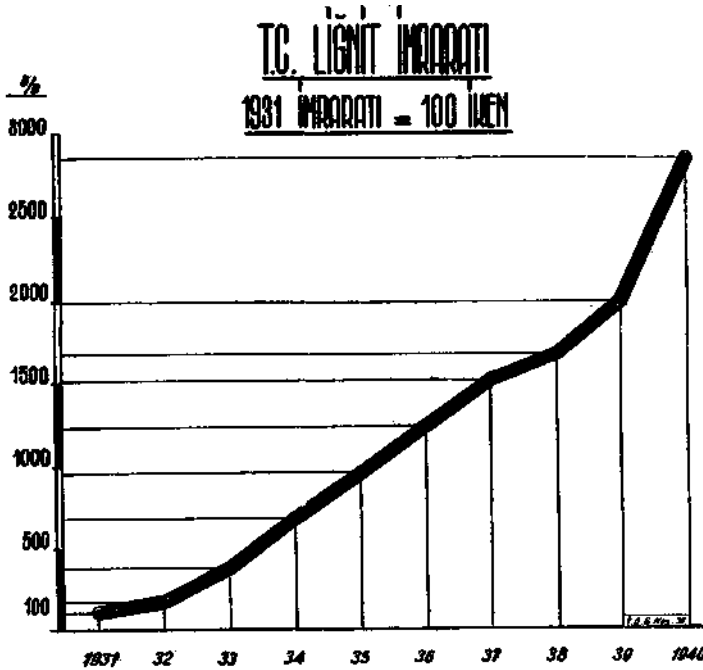
Kömür cinsi	Kandilli	Çamlı, Kozlu Gelik ve Acılık
Lave Krible	1.060	1.100
» 18/50	960	1.040
» 10/18	900	990
» 0/10	820	870

Taşkömür faslına son verirken Hükümetçe amele hayatını tanzim, istihsalâtı ve amele başına düşen randımanı tezyit yolunda alınan ve alınmakta bulunan tedbirlerin daha büyük ve güzel neticeler vereceğine işaret edelim.

Linyit:

Cumhuriyet eseri olan linyit sanayiimiz son zamanlarda büyük bir terakki kaydederek 1931 senesinden itibaren muntazaman istihsal miktarını arttırmaktadır. İlişik grafikten de tebarüz ettiği gibi son 10 sene zarfında istihsalâtımız aşağı yukarı 30 misline çıkmıştır.

1941 senesinin ilk 4 ayında da bu inkişaf seyri kendisini muhafaza ederek linyit istihsalâtı 103.076 tona baliğ olmuştur. Bu miktar 1940 yılının aynı devresi

ile mukayese edilirse cari senede 24.576 ton yani % 32,6 nisbetinde bir tezayüt şayanı dikkattir. İstihsalâtın artışında bilhassa Garp linyitleri ile D. D. Yolu tarafından işletilen Çeltik linyitleri ehemmiyetli bir rol oynamaktadır.

Soma, Değirmisaz ve Tavşanlı madenlerini işleten Garp linyitleri 1940 senesinin ilk 4 ayında 51.555 ton linyit istihsal etmişken bu yılın aynı devresinde istihsalâtını 69.954 tona çıkarmağa muvaffak olmuş ve geçen senenin aynı aylarına nazaran 18.399 ton yani % 35,68 nisbetinde bir

tezayüt kaydetmiştir. Garp linyitlerinin linyit imraratındaki artış nisbeti daha ehemmiyetlidir ve 1940 yılının ilk 4 ayına nazaran 21.382 ton yani % 45,59 nisbetinde fazlalaşmıştır.

Garp linyitlerinin 1941 senesi ilk 4 aylık istihsal ve imraratının ocaklara göre taksimatını aşağıya dercediyoruz (ton hesabıyla):

A Y L A R	İ s t i h s a l â t				i m r a r a t			
	Soma	Değirm-saz	Tavşanlı	Yekûn	Soma	Değirm-Saz	Tavşanlı	Yekûn
İkinci Kânun	6.762	3.899	2.732	13.393	6.495	4.292	3.229	13.016
Şubat	8.303	5.473	3.680	17.456	7.150	5.381	3.450	15.981
Mart	8.628	7.017	4.271	19.916	10.040	7.055	3.861	20.956
Nisan	8.291	6.251	6.647	19.189	8.906	4.786	3.649	17.341
Vekû	31.984	22.640	15.330	69.954	32.591	21.514	14.189	68.294

Münferit madenlerin 1941 yılı ilk 4 ayı zarfındaki istihsalât miktarlarını geçen yılın aynı devresiyle mukayese edersek Soma madenlerinde 7.508 ton yani % 30,63 ve Değirmisaz madenlerinde 11.117 ton yani % 96,48 nisbetinde bir tezayüdün husule geldiği tebarüz eder.

İmrarattaki artış miktarı Soma madenleri için 7.620 ton yani % 30,52 ve Değirmisaz madenlerinde 12.109 ton yani % 128,75 nisbetini bulmuştur. Bilhassa Değirmisaz linyit madenleri mutadın fevkinde yeni terakkiler kaydetmiş ve 1940 yılına nazaran istihsalâtını bir misli, imraratını ise 1,3 misli çoğaltmıştır.

Devlet Demiryolları tarafından işletilen Amasya-Merzifon'daki Çeltik linyit madenlerinin imraratı hakkında 5 aylık malûmat elimizde mevcuttur. Maadin Umum Müdürlüğünün istatistiki rakamlarına göre Çeltik madenleri 1941 senesinin ilk 5 ayında cem'an 29.965 ton linyit imrar etmiştir. Bu miktar 1940 yılının ikinci kânun-mayıs imraratı olan 24.040 tona nazaran 5.925 ton yani % 24,6 nisbetinde fazladır. Çeltik madenlerinin ilk 4 aylık linyit istihsalâtı 25.902 tona baliğ olmuştur.

Sümerbank tarafından işletilmekte bulunan Aydın-Nazilli linyit madenleri istihsal ve imraratında da 1940 senesine nazaran oldukça bir tezayüt şayanı dikkattir. Mevzuubahs isletme geçen senenin ilk 4 ayında 1.117 ton linyit imrar etmişken 1941-in aynı devresinde % 36,5 nisbetinde bir tezayütle 1.525 tona ve 4 aylık istihsalâtını da 1.849 tona çıkarmağa muvaffak olmuştur. Diğer linyit madenlerinin istihsal ve imraratında da geçen senenin aynı devresine nazaran nisbî bir tezayüt mucibi memnuniyettir.

Linyit madenlerimizin 1941 yılı ilk 4 aylık istihsal ve imraratım (ton hesabıyla) aşağıya dercediyoruz:

Madeni işleten	Maden ismi	Mevkii	istihsal	imrarat
Eti Bank	Soma	Manisa-İdelköy	31.984	32.591
» »	Değirmisaz	Kütahya-Emet	22.640	21.514
» »	Tavşanlı	Kütahya-Emet	15.330	14.189
D. D. Y.	Çeltik	Amasya-Merzifon	25.902	25.655
Sümer Bank	Nazilli	Aydın	1.849	1.525
—	Gemerek	Sivas-Şarkışla	1.167	1.158
Agzıaçık Ltd.	Agzıaçık	Erzurum	1.194	1.194
—	Çayırköy	Kütahya-Emet	563	305
Diğer 6 işletme			2.447	1.270
		Yekûn	103.076	99.401

Câri senenin 4 aylık linyit imraratı 1936 yılının 12 aylık miktarını mütecevizdir.

Memleketin mahrukât ihtiyacını temin işinde ehemmiyetli bir rol oynayacak olan linyit istihsalâtımız yaz aylarının girmesi ile daha fazlalaşacağı aşikârdır, çünkü Sivas-Erzurum gibi sert iklimli mıntakalarda bulunan linyit ocaklarının istismarı kış aylarında bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Linyit istihsalâtımızın artışı ve dahilde istihlâkin revaç bulması ormanlarımızın korunmasına ve tezeğin gübre olarak kullanılmasına medar olacaktır.

Demir cevheri:

Karabük Demir ve Çelik fabrikalarının tevsii ikmal olunmakta ve dahilî ihtiyaçlarımızı karşılamak üzere yeni branşlar tesis edilmektedir. İhtiyaç ve ahval icaplarına göre demiryolları inşaatında kullanılacak ray ile travers, şehirlerimiz için su boruları ve bazı makine yedek parçaları imaline girişilmiş bulunmaktadır. Aynı zamanda gemi saçı ve inşaat demiri imali için de tedbirler alınmıştır. Fabrikaların kadrosu genişletilmiştir.

Demir ve çelik imâlinde iptidaî maddeyi teşkil eden demir cevheri yataklarımızdan Divrik madenlerinde başlıca istihsal açık işletmelerle yapıldığından şark vilâyetlerindeki bol karlı sert iklim yüzünden 1941 senesinin ilk 4 ayında demir cevheri istihsalı ancak 5.532 tonu tutmuştur. Halbuki ilk 4 ay zarfında Karabük fabrikalarına sevkedilen demir cevheri miktarı 26.039 tona baliğ olmuştur. Bunun da sebebi yaz aylarında toplanan stokların nisbeten yüksek olmasıdır. Divrik madenlerindeki demir cevheri stoku 1.5.1941 tarihinde 167.892 ton gibi ehemmiyetli bir miktarı teşkil etmekte idi. Büyük bir kısmı ayıklanmış halde olan bu cevher icabında derhal şevke amade tutulmaktadır.

Bundan maada Adapazarı civarında Çamdağ demir madenlerinde de kısmen demir cevheri istihsaline başlanmıştır.

Krom cevheri:

Geçen sayılarımızda da işaret edildiği gibi ihracat maddelerimiz arasında ehemmiyetli bir rol oynamakta olan krom cevheri imraratımız dünya iktisadî buhranı ve seyrüseferin emniyetsizliği yüzünden bir tenakus kaydetmiştir. Avrupa harbi bidayetine kadar beynelmilel piyasada ön safta yer almış olan krom cevherinin ihracatı son zamanlarda bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Bilhassa Yunanistanın istilâsile, Akdenizdeki harp faaliyetinin artması ve Irak ve Basra yollarının muvakkaten kapanması kromit ihracatımıza yeni bir darbe teşkil etmiştir.

Buna rağmen memleketin krom cevheri istihsalâtı durmadan devam ederek Madanın Umum Müdürlüğü malûmatına göre 1941 yılının ilk 4 ayında 52.969 tona baliğ olmuştur. Bu miktarın istihsal müesseselerine düşen hisseleri aşağıdaki gibidir:

Vilâyet	M e v k i	Ton	Vilâyet	M e v k i	Ton
Elâzığ	Guleman	17.163		Naklıyekûn	29.954
Muğla	Fethiye-Kargıfoça	5.734	Muğla	Fethiye-Demir kazık	7.747
»	» -Buluçen	1.960	»	İnlince-Kurtgediği	172
»	» -Sıradere	1.030	Antalya	Akbükü	1.251
»	Köyceğiz-Kazandere	890	Eskişehir	Başören	768
»	Fethiye-Çenger	1.873	»	Kavak	2.755
»	Eldirek-Günlükbaşı	238	Bursa	Orhaneli İsaklar	1.673
»	Fethiye-»	291	Kütahya	Tavşanlı Dağardı	7.437
»	» -Beskere	775	Muğla	Sandalbaşı	1.090
	Yekûn	29.954		Diğer işletmeler	
				Yekûn	52.969

İlk 4 aylık istihsalâtın takriben üçte biri Şark Kromları (Guleman) tarafından temin olunmuştur. Fethiye - Demir Kazık ocağı 7.747 tonla ikinci ve Kargıfoça madeni 5.734 tonla üçüncü mevki almıştır. Demek ki adı geçen üç işletme umum istihsalâta % 57,8 nisbetinde hissedardır.

Krom cevheri ihracatına gelince: 1941 yılının ilk 3 ayında Amerika Birleşik Devletlerine cem'an 34.177 ton sevk edilmiştir. İhracat ikinci kânun ayında 6.198 ton, şubatta 13.004 ve mart ayında 14.975 tonu bulmuştur. Büyük güçlüklerle rağmen sene bidayetindeki aylık vasati krom cevheri ihracatımızın 11.392 tonu tutmuş olması şayanı memnuniyettir.

Seyrüseferin emniyetsizliği ve gemi miktarının gittikçe azalması yüzünden Cenubî Rodezya, Cenubî Afrika İttihadı, Yunanistan gibi krom cevheri müstahsilleri de son seneler zarfında bir buhran geçirmekte ve bundan dolayı istihsallerini tahdit etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar.

Harbi Umumîden sonra mütemadiyen artan dünya krom cevheri istihsalâtı 1918

den 1938 senesine kadar 5 misline çıkararak 1,25 milyon tonu bulduktan sonra 1939 ortalarından itibaren yine inmeğe başlamış ve bu iniş maili bilhassa 1940 nihayetine doğru vahim bir manzara sekeni almıştır.

Ahvali fevkalâde dolayısıyla bütün müstahsil memleketlerde krom cevheri stokları-muntazam bir şekilde artmıştır. Aynı zamanda İngiltere ve Avrupada krom cevheri fiyatları oldukça yükselmiş bulunmaktadır. Harp bidayetinde ton başına (fob) 85 şilinde muamele gören % 48 Cr₂O₃ tenörlü Türk kromiti 1940 mayısında 117,5 şiline çıktıktan sonra 1941 bidayetinde doğru beher tonu 150-160 şilini bulmuştur.

Bakır:

Memleketimizin bakır istihsalâtı 1937 yılındanberi tedricî bir inkişaf arz etmektedir. 1937 senesinde 401 tonu bulan külçe bakır imraratı 1938 de 2.488 tondan 1939 yılında 5.917 tona çıkmıştır. Geçen sene zarfındaki imrarat 1937 ye nazaran 16 misli bir tezayütle 6.505 tona balığ olmuştur.

1940 bidayetinde kadar ancak külçe bakır istihsal eden Ergani bakır madenleri geçen sene zarfında millî müdafaa emrine 2.022 ton musaffa bakır sevketmiştir.

Bakır sanayimiz 1941 bidayetinde yeni terakkiler göstererek ilk 4 ay zarfında 2.782,2 tonu blister (külçe) ve 845 tonu musaffa olmak üzere cem'an 3.627,2 ton ,bakır istihsal etmiştir. 1940 yılının aynı devresindeki bakır istihsalâtımızın 2.426,2 tonu tutmuş olması nazarı itibara alınırca cârî senede 1.201 ton yani takriben % 50 nisbetinde bir tezayüt dikkate şayandır.

Bunun 108 tonu musaffa ve 57 tonu blister olmak üzere 1941 yılının ilk 4 ayında cem'an 165 tonu ecnebi memleketlere ihraç edilmiştir.

Memleketin bakır endüstrisi merkezi olan Ergani bakır işletmesi 1941 bidayetinden itibaren aşağı yukarı tam bir kapasite ile çalışarak ilk 4 ay zarfında cem'an 3.313 ton bakır istihsalâtı vermiş olduğuna göre cârî sene zarfında takriben 10.000 ton musaffa ve külçe bakır piyasaya çıkaracağı beklenilmektedir. Kuvarshan bakır işletmesi ise bu yılın ilk 4 ayında ancak 314,2 ton bakır istihsal edebilmiştir.

Bu iki işletmenin 1941 başlarında ayrı ayrı aylara göre bakır istihsalâtını (ton hesabıyla) aşağıya dercediyoruz:

A Y L A R	Ergani bakır işletmesi			Kuvarshan	Yekûn
	Blister	Rafine	Beraber	Blister	
İkinci Kânun	1.030	—	1.030	47,8	1.077,8
Şubat	278	405	683	120,4	803,4
Mart	360	440	800	146	946
Nisan	800	—	800	—	800
Yekûn	2.468	845	3.313	314,2	3.627,2

Harp yüzünden beynelmilel piyasada bakır fiyatlarının oldukça yükseldiği bir sırada dahilî ihtiyaçlarımız için de büyük ehemmiyeti haiz olan bakır istihsalâtımızın artması sevinçle anmağa değer.

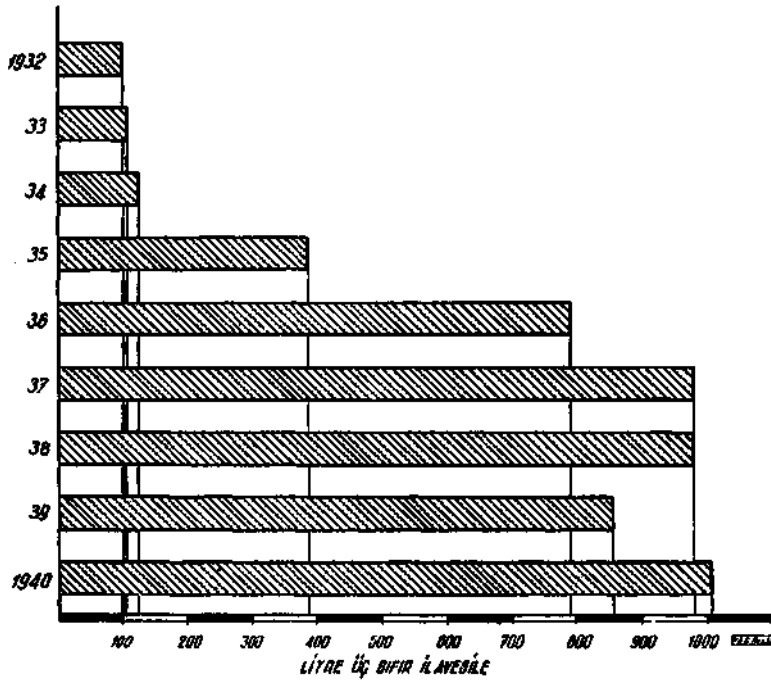
Diğer yeraltı servetleri:

İkinci derecede gelen yeraltı servetleri istihsalâtına gelince, 629,25 tonu Keçiburlu işletmesine ve 285 tonu da Teke Turkaz madenlerine ait olmak üzere 1941 yılının ilk 4 ayında cem'an 914,25 ton kükürt istihsal edilmiştir. Keçiburlu madenlerinin 4 aylık imraratı 1.802 tona balığ olmuş ve 1940 yılının aynı devresine nazaran 836 ton yani % 86,5 nisbeti gibi mühim bir artış kaydetmiştir.

Câri senenin ilk 4 ayındaki zımpara istihsalâtımız 2.991 tona balığ olmuştur. Bu miktardan 947 tonu Muğla vilâyetinde Kozağaç madenine ve 614 tonu da aynı vilâyetin Milâs-Kayabaşı işletmelerine isabet etmiştir. Demek ki mevzuubahs iki işletme istihsalâtın yarısından fazlasını temin eylemiştir. Mütebaki kısmı diğer 10 işletme tarafından istihsal olunmuştur.

Değirmen taşı istihsalâtında da oldukça bir artış dikkate şayandır. 1941 yılının ilk 4 ayı zarfında cem'an 535 parça, 453 çifte ve 891 tek değirmen taşı piyasaya çıkarılmıştır.

İlk 4 aylık çimento imraratı son bir sene zarfında 73.521 tondan 81.266 tona çıkarak 7.745 ton yani % 10,5 nisbetinde artmıştır.

Bilhassa maden suyu imraratında mühim bir tezayüt mevcuttur. 1940 senesinin ilk 4 ayında 65.273 litreyi bulan maden suyu imraratımız bu yılın aynı devresinde aşağı yukarı iki mislini bularak 123.405 litreye çıkmıştır. Hal-kın maden sularına olan alâkası seneden seneye artması ile imrarat miktarı da son 8-9 sene zarfında aşağı yukarı on mislini bulmuştur (ilişik grafiğe bakınız).

Hesap devrindeki antimuan imraratı 50 tona, cıva istihsalâtı ise 76 şişeye balığ

olmuştur. Lületaşı imraratımız da takriben 100 sandığa yaklaşmıştır. Aynı devre zarfındaki mermer istihsalâta 31 m³ dan 36 m³ -na çıkmış ve bundan maada 100 ton mermer molozu imrar edilmiştir.

1941 senesi ilk 4 ayına ait madencilüğimizin bilançosunu yaparken aşağıda isimleri geçen yeraltı servetleri istihsalâtının 1940 yılı aynı devresine nazaran oldukça artmış bulunduğunu görürüz.

Maden cinsi	Vahidi kıyas	1940 ilk 4 ay	1941 ilk 4 ay	Artış miktarı	Artışın % nisbeti
Bakır	ton	2.426,2	3.627,2	1.201	49,1
Taşkömür	»	935.145 '	1.038.887	103.742	11,1
» briketi	»	9.832	12.949	3.117	31,7
Sömi-Kök	»	20.375	32.016**)	11.641	57,1
Kükürt	»	966 *)	1.802*)	836	86,7
Mermer	m ³	31	36	5	16,1
Maden suyu	litre	65.273	123.405	58.123	89,1
Değirmen taşı	parça	335	535	200	59,6
» »	çifte	320	453	133	41,6
» »	tek	474	891	417	87,9

İstatistik Umum Müdürlüğü malûmatına göre 1941 yılının ilk 4 ayında yeraltı servetleri ihracatından cem'an 1.289.704 liralık döviz temin edilmiş bulunmaktadır.

Hulâsatan diyebiliriz ki 1941 bidayetinde (birkaç maden hariç olmak üzere) yeraltı servetlerimizin istihsalâtı, dünya buhranına ve yeni cihan harbine rağmen, sayanı memnuniyet bir tarzda inkişaf etmiştir.

D Ü N Y A

Umumî vaziyet:

Avrupa harbi şimalden cenuba, şarka ve garba doğru genişlemekte ve Amerika kıtasında bile yakın tesirini belirtmektedir. Bu hal, deniz seyrüseferinin Okyanuslarda bile emniyetini selbetmekte ve iktisadî bağları, alışverişi tehlikeli bir hale koymaktadır. Denizaşırı memleketlerde bazı iptidaî maddelerin istihsalâtı tahdide tâbi tutulmuş, fakat buna rağmen de stoklar mutadın fevkinde artmıştır. Diğer taraftan Avrupa memleketlerinin bu maddelere olan ihtiyacı gün geçtikçe daha şiddetli hissedilmektedir. Eski dünya, yeni mahrumiyetler karşısında bulunmaktadır. Aynı zamanda silâhlanma yarışı, dünyanın hemen her köşesinde hararet ve humma ile devam etmektedir. Muharip memleketlerde milyonlarca faal unsurun silâh al-

*) Imrarat, **) Eti Banktan